

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Вченої ради інституту/факультету

Кипенський А.В.

(підпис)

«__» _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

галузь знань 03 – Гуманітарні науки

спеціальність 033 – Філософія

освітньо-наукова програма Філософія

вид дисципліни професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання денна / заочна
(денна / заочна)

Харків – 2022 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Базові концепції в історії філософської думки

Розробники:

доцент кафедри філософії _____Городиська О.М.
(підпис)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол від «__» _____2022 року, №

Завідувач кафедри _____ Тарароєв Я.В.
(підпис)

Завідувач аспірантури _____ Штефан В.В.
(підпис)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови Вченої ради інституту/факультету

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни:

надбання аспірантами поглиблених знань про виникнення, становлення та розвиток основних філософських ідей від початку до періоду Німецької класичної філософії, а також навичок використання отриманих знань у подальшій науково-теоретичній роботі.

Компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій

Результати навчання:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії	
Філософсько-антропологічний дискурс сучасності	
Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання аспірантів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль Контрольні роботи (кількість робіт)	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Залік	Екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	120/4	40	80	30		10	30			+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 33,3%:

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	6	<p>Т.1. Філософія Стародавнього Сходу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення філософії як особливої галузі людського знання. Міфологічні і науково-практичні витoki філософського бачення світу. 2. Схожість та розбіжності розвитку філософської думки Сходу та Заходу. 3. Давньоіндійська філософія: основні поняття, періодизація. 4. Ортодоксальні школи Давньої Індії. 5. Неортодоксальні школи давньоіндійської філософії. 6. Філософія буддизму. 7. Давньокитайська філософська думка: даосизм, конфуціанство, моїзм, легізм. 	7, 15, 20, 32, 38, 49, 50, 57, 60, 61, 62
2	С	2	<p>Т.1. Особливості філософської думки Стародавнього Сходу. Основні течії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні особливості та розбіжності філософської думки Сходу та Заходу. 2. Ортодоксальні школи індійської філософії (санкхья, йога, вайшешика, ньяя). Характерні поняття індійської філософії. 3. Неортодоксальні школи індійської філософії (локаята-чарвака, джайнізм). Головні ідеї філософії Будди. 4. Філософія Давнього Китаю. Даосизм. Конфуціанство. Моїзм. Легізм. Школа імен, школа «інь-ян». 	7, 15, 20, 32, 38, 49, 50, 57, 60, 61, 62
3	Л	6	<p>Т.2. Антична філософія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія Давньої Греції, особливості її генезису. Основні ідеї античної «фізики»: проблема начала у Мілетській школі. Ідея діалектики у вченні Геракліта Ефеського. 2. Філософські ідеї Піфагора. Число як начало у вченні Піфагора. Формування поняття «буття» та метафізичного стилю мислення в Елейській школі. Вчення про незмінність буття в роботах Парменіда та Зенона. Заперечення постулатів Елейської школи. 3. Основи буття Емпедокла та «насіння речей» Анаксагора – ідеї фізиків-плюралістів про дискретність суцього. Людина як мікрокосм. Атомістична теорія Левкіпа і Демокріта та їх послідовники. 4. Класичний період давньогрецької філософії. Софісти і їх концепція „Людина – міра усіх речей” (Протагор). 5. Сократ і його вчення про самопізнання і норми людської поведінки. 6. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї. Виникнення системного уявлення про світ. 7. Аристотель і його обґрунтування законів формальної логіки. Критика 	5, 6, 14, 22, 29, 34–37, 40, 44, 46, 47, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>Аристотелем платонівського вчення про ідеї. Створення Аристотелем першої системи наук. 8. Елліністична філософія: кінізм, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. 9. Неоплатонізм як початок середньовічної філософії.</p>	
4	С	2	<p>Т.2. Антична філософія. 1. Основні ідеї античної «фізики». Проблема начала у Мілетській школі. 2. Ідея діалектики у вченні Геракліта Ефеського. 3. Число як начало у вченні Піфагора. 4. Формування поняття буття та метафізичного стилю мислення в Елейській школі. 5. «Насіння речей» Анаксагора та основи буття Емпедокла – ідеї фізиків-плюралістів про дискретність буття. 6. Античний атомізм Левкіпа та Демокріта, їх послідовники. 1. Софісти та їх концепція «Людина – міра усіх речей». Релятивізм. 2. Філософія Сократу, його вчення про самопізнання та норми людської поведінки. 3. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї. Роботи Платона «Держава» та «Закони». 4. Критика Аристотелем платонівського вчення про ідеї. Метафізика і її специфіка в філософії Давньої Греції. Аристотель і його обґрунтування законів формальної логіки. Проблема пізнання світу. 5. Філософія епохи еллінізму: кінізм, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. 9. Основні ідеї неоплатонізму.</p>	5, 6, 14, 22, 29, 34–37, 40, 44, 46, 47, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62
5	Л	4	<p>Т.3. Середньовічна філософія. 1. Особливості середньовічної філософської думки. Апологетика та патристика. 2. Августин Блаженний і його вчення про людину, душу й тіло; августинівська концепція часу. Концепція теодицеї. 3. Схоластика, її специфіка та періоди розвитку. Арабська та єврейська середньовічна філософська думка та їх вплив на філософію Європи. 4. Питання доведення буття Бога. Ансельм Кентерберійський та онтологічне доведення буття Бога. 5. Проблема універсалій. Реалізм, номіналізм, концептуалізм як головні течії філософської думки схоластики. 6. Фома Аквінський: його вчення про подвійність істини і систематизація ним середньовічної схоластики. Номіналізм Оккама. Геоцентризм і проблема людини в середньовічній філософії. 7. Зародження емпіричного пізнання у вченнях Роберта Гроссетеста та Роджера Бекона.</p>	1, 2, 3, 4, 8, 17, 27, 33, 44, 45, 46, 48, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
6	Л	2	<p>Т.4. Філософія доби Відродження.</p> <ol style="list-style-type: none"> Філософія епохи Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності (Данте, Петрарка). Розробка проблеми індивідуальності у платонізмі та аристотелізмі італійського Ренесансу. Піко делла Мірандола та П'єтро Помпонаці. Особливості Північного Ренесансу. Еразм Роттердамський і його гуманістичні ідеї. Скептицизм М. Монтеня. Антропоцентризм і проблема свободи особи в епоху Відродження. Утопізм Т. Мора, Т. Кампанелли та ін. Філософські ідеї Ніколая Кузанського. Природознавчі досягнення М. Коперніка, Й. Кеплера, Парацельса, ін. Пантеїзм Д. Бруно. Реформація, її основні ідеї та їх значення. 	9, 16, 21, 23, 28, 30, 31, 44, 46, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60
7	С	2	<p>Т.3-4. Основні ідеї та представники середньовічної філософії. Провідні ідеї філософії епохи Відродження, їх значення для подальшого розвитку європейської думки.</p> <ol style="list-style-type: none"> Загальні характеристики середньовічної філософської думки. Апологетика та патристика. Августин Блаженний і його вчення про людину; августинівська концепція часу. Розвиток ідей неоплатонізму у східній та західній гілках патристики. Іоанн Скот Еріугена про природу. Схоластика, її специфіка та періоди розвитку. Ансельм Кентерберійський, онтологічне доведення буття Бога. Вчення про універсалії. Реалізм, номіналізм, концептуалізм як головні течії філософської думки Середньовіччя. Фома Аквінський як систематизатор середньовічної філософії. Номіналізм Вільяма Оккама. Основні напрямки філософської думки Відродження. Неоплатонізм та гуманізм. Гуманізм доби Ренесансу. Вчення про гідність людини Піко делла Мірандоли. Гуманізм Еразма Роттердамського. Гуманістичні ідеї Йогана Рейхліна, Ульриха фон Гуттена, др. Скептицизм М. Монтеня. Утопічні ідеї Т. Мора, Т. Кампанелли та ін. Гуманізм та пантеїзм Ніколая Кузанського. Пантеїзм Д. Бруно. Натурфілософські досягнення М. Коперніка, Й. Кеплера, Парацельса, Тихо Браге. 	1, 2, 3, 4, 8, 9, 16, 17, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 33, 44, 45, 46, 48, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60
8	Л	2	<p>Т.5. Становлення, трансформації та напрями філософської думки Нового часу та Німецької класичної філософії.</p> <ol style="list-style-type: none"> Наукова революція XVII–XVIII ст.ст., формування першої наукової картини світу: механіцизм та деїзм. 	46, 48, 52, 55, 56, 59, 60

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>2. Історичні та культурні передумови виникнення філософії Нового часу та Німецької класичної філософії.</p> <p>3. Проблема пізнання як предмет філософського аналізу.</p> <p>4. Спільне та відмінне у філософії Нового часу та Німецькій класичній філософії.</p>	
9	Л	2	<p>Т.6. Емпіризм та Раціоналізм.</p> <p>1. «Новий Органон» Ф. Бекона та критика схоластики. Його теорія пізнання та обґрунтуванням ним емпіричного методу та індукції.</p> <p>2. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса.</p> <p>3. Сенсуалізм Д. Локка та його критика вроджених ідей Р. Декарта.</p> <p>4. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі.</p> <p>5. Філософія скептицизму Д. Юма (Г'юма) та заперечення причинності.</p> <p>6. Філософія Р. Декарт, його міркування про метод та привила пізнання. Сумнів як філософський метод та «Cogito ergo sum». Дуалізм Декарта.</p> <p>7. Філософські погляди Б. Спінози.</p> <p>8. Монадологія Г.В. Лейбніца.</p> <p>9. Теорема Гьоделя.</p> <p>10. Вплив емпіризму та раціоналізму на подальший розвиток науки.</p>	11, 12, 13, 24–25, 26, 41–42, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 59, 60
10	Л	2	<p>Т.7. Філософія Просвітництва.</p> <p>1. Соціальні передумови виникнення філософії просвітництва.</p> <p>2. Основні ідеї Просвітництва XVIII в.: Д. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо.</p> <p>3. Значення доби Просвітництва для розвитку західної цивілізації.</p> <p>4. Французький матеріалізм про природу та людину як складну машину.</p> <p>5. Теорія пізнання французьких матеріалістів, атеїзм.</p> <p>6. Актуальність ідей просвітництва у сучасності.</p>	24–25, 39, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60
11	С	2	<p>Т.5-7 Становлення, трансформації та напрями філософії Нового часу.</p> <p>1. Наукова революція XVII–XVIII ст.ст., формування першої наукової картини світу: механіцизм та деїзм.</p> <p>2. «Новий Органон» Ф. Бекона та критика схоластики. Його теорія пізнання та обґрунтуванням ним емпіричного методу та індукції. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса.</p> <p>3. Еволюція емпіризму: сенсуалізм Д. Локка та його критика вроджених ідей Р. Декарта; суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі; філософія скептицизму Д. Юма (Г'юма) та заперечення причинності.</p> <p>4. Р. Декарт та його міркування про метод та привила пізнання. Сумнів як філософський метод та «Cogito ergo sum». Дуалізм Декарта. Філософські погляди Б. Спінози. Монадологія Г.В. Лейбніца.</p>	11, 12, 13, 24–25, 26, 39, 41–42, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>5. Основні ідеї Просвітництва XVIII в.: Д. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо. Значення доби Просвітництва для розвитку західної цивілізації.</p> <p>6. Французький матеріалізм про природу та людину як складну машину. Теорія пізнання французьких матеріалістів, атеїзм.</p>	
12	Л	2	<p>Т.8. Початок Німецької класичної філософії. «Коперніканський переворот» Канта.</p> <p>1. Докритичний період творчості І. Канта.</p> <p>2. «Коперніканський переворот» І. Канта від онтології до гносеології, від об'єкту до суб'єкту.</p> <p>3. «Речі у собі», апіорні форми пізнання та протиріччя між ними. Антиномії Канта.</p> <p>5. Моральна філософія Канта. Категоричний імператив та концепція свободи в етиці Канта.</p> <p>6. Вплив філософії Канта на подальший розвиток науки.</p>	18, 19, 44, 46, 48, 52, 55, 56, 58, 59, 60
13	Л	2	<p>Т.9 Метод та система Гегеля.</p> <p>1. «Абсолютна ідея» та «абсолютний дух» у філософії Гегеля. «Три кола абсолюту».</p> <p>2. Діалектика Гегеля. Закони діалектики Гегеля. Система категорій Гегеля.</p> <p>3. Соціальні погляди Гегеля.</p> <p>4. Гегелівське протиріччя між методом та системою.</p> <p>5. Вплив філософії Гегеля на подальший розвиток світової філософії та культури.</p>	10, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 59, 60
14	Л	2	<p>Т.10. Ідеалізм та матеріалізм у класичній німецькій філософії.</p> <p>1. Суб'єктивний ідеалізм І. Фіхте. Проблема можливості наукового знання.</p> <p>2. Об'єктивний ідеалізм Ф.-В.- Й. Шеллінга.</p> <p>3. Філософія Фейєрбаха як подолання релігійного відчуження. Сутність антропологізму.</p> <p>4. Місце Німецької класичної філософії в історії світової думки.</p>	43, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60
15	С	2	<p>Т.8-10. Становлення, основні ідеї та трансформації Німецької класичної філософії.</p> <p>1. Загальна характеристика німецької класичної філософії, основні ідеї.</p> <p>2. Синтез раціоналізму та емпіризму у філософії І. Канта, його агностицизм. Антиномії Канта.</p> <p>3. Категоричний імператив та концепція свободи в етиці Канта.</p> <p>4. Суб'єктивно-ідеалістична філософія Й. Фіхте.</p> <p>5. «Філософія тотожності» Ф. Шеллінга.</p> <p>6. Абсолютний ідеалізм Г.В. Гегеля: тотожність мислення та буття.</p>	10, 18, 19, 43, 44, 46, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>Наука логіки, філософія природи, філософія духу. 7. Діалектика Гегеля. Система категорій Гегеля. 8. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Критика ідеалізму та релігії, релігія любові як основа спілкування.</p>	
Разом		60		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються аспірантом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	20
2	Підготовка до семінарських занять	10
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4	Виконання індивідуального завдання:	30
	Разом	80

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.	Проблема людини та космосу у давньоіндійській традиції. Проблема людини у філософії буддизму. Давньокитайська традиція про космос, людину та суспільство. Діалектичні ідеї Геракліта, їх подальший розвиток у античній філософії. Формування поняття «буття» у філософії Парменіда, його вплив на подальший розвиток філософії. Антропологічний переворот у філософії Сократа. Об'єктивно-ідеалістичне вчення Платона, його вплив на подальший розвиток філософії. «Органон» Аристотеля, система наукових знань античності, її значення для подальшого розвитку науки. Етичні ідеї стоїків: Епіктет, Сенека, Марк Аврелій. Їх вплив на етику християнства. Система буття у вченні неоплатонізму, його вплив на розвиток філософії та науки у Середньовіччі. Северин Боецій та зародження схоластичної думки. Проблема людини у філософії Аврелія Августина. «Сповідь». Основні ідеї східної патристики, їх вплив на розвиток європейської філософської думки. Перша система природи у роботах Іоанна Скота Еріугени, її вплив на розвиток філософської думки середньовіччя. Університет як унікальний феномен середньовіччя, витоки та особливості формування. Узагальнення середньовічного знання у роботах Фоми Аквінського. Проблема свободи волі людини у середньовічній філософії. Концепція емпіричної науки у роботах Роджера Бекона. Проблема людини та гуманітарного знання у роботах Франческо Петрарки. Розвиток неоплатонізму за доби Відродження, його вплив на загальний характер європейської думки. Своєрідність гуманістичних ідей у роботах Еразма Роттердамського. Людина і всесвіт у натурфілософському вченні Парацельса. Людина як мікрокосм. Концепція «вченого незнання» Ніколая Кузанського, його ідеї про безкінечність та пантеїстичність світобудови. Особливості утопічної та соціально-політичної думки Відродження, їх вплив на розвиток європейської цивілізації. Задум радикального реформування філософії Ф.Бекона. Винахід як завдання філософії Ф.Бекона. Сучасна перспектива раціоналістичної гносеології Р.Декарта. Слід Р.Декарта в історії світової філософії.	7-8 тижднів навчального семестру

30.	Т. Гоббс про предмет та функції філософії. Філософська концепція “Левіофана” Т. Гоббса.	
31.	Т. Гоббс про релігію та атеїзм.	
32.	Онтологічний монізм Б.Спінози.	
33.	Людина в спінозівській картині світу. Етична концепція Б.Спінози.	
34.	Геоцентрична система монадичного спіритуалізму Г. Ляйбніца. Г.Ляйбніц як передвісниця ідеалістичної діалектики.	
35.	Емпіричний радикалізм Дж. Берклі. Аргументація існування Бога Дж. Берклі.	
36.	Філософський скептицизм Д. Юма. Практична філософія Д. Юма.	
37.	Філософія релігії Ф. Вольтера. Концепція “просвіченого правління” Ф. Вольтера.	
38.	Концепція “нового суспільного договору” Ж.Ж. Руссо.	
39.	Система матеріалістичного світорозуміння П. Гольбаха.	
40.	Еволюційний матеріалізм Д. Дідро.	
41.	Філософські погляди І.Канта. Філософське обґрунтування етики І.Канта.	
42.	етики І.Канта.	
43.	Гегелівська концепція діалектичної логіки.	
44.	Філософські ідеї Л. Фейєрбаха.	

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, а учні здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її.

На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і аспіранти вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації, зразки виробів, лабораторні дослідницькі установки) використовується *інструктивно-практичний метод* викладання, при якому викладач інструктує учнів не тільки словесними, але й наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач ставить перед аспірантами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування, проведення контрольної роботи, виконання індивідуального завдання.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи аспіранта, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, виступу на заняттях;
- з індивідуальних завдань – шляхом оцінювання реферату та виступу на аспірантській конференції за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту (з оцінкою за 100-бальною шкалою) в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом та графіком навчального процесу.

Семестровий контроль проводиться в усній формі за контрольними завданнями або шляхом тестування з використанням технічних засобів.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення підсумкової оцінки.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності аспіранта

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5-7	Т. 8-10	Індив. завдання	100
10	10	10	10	20	20	20	

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	задовільно
60 ... 63	E	
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) навчальна програма,
- 2) робоча навчальна програма
- 3) плани семінарських занять
- 4) екзаменаційні питання
- 5) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 6) електронні версії навчальної і наукової літератури

Складові навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни розташовані на сайті:

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/materiali-dlya-pidgotovki-aspirantiv-usih-spetsialnostej-z-kursu-svitoglyadni-ta-sotsiokulturni-osnovi-naukovo-tehnichnoyi-diyalnosti/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література	
1.	Абеляр П. Історія моїх страждань. – Львів, 2004.
2.	Святий Августин. Сповідь / Перекл. з латини. – К.: Основи, 1999 http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf
3.	Аквінський Тома. Коментарі до Арістотелевої «Політики» / Пер. з латини. — К., 2003.
4.	St. Anselm. Basic Writings: Proslogium, Mologium, Gaunilo's In Behalf of the Fool, Cur Deus Homo. Open court. Trans. S.N. Dean. Chicago and la Salle, Illinois, 1998.
5.	Арістотель. Нікомахова етика / Пер. з давньогр. — К., 2002. https://www.ae-lib.org.ua/texts/aristoteles_nicomachean_ethics_ua.htm
6.	Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. — К., 2000. http://izbornyk.org.ua/aristotle/arist.htm
7.	The Atharvaveda, by M. Bloomefield. Strassburg, Verlag von Karl J. Trubner, 1899.
8.	Боецій. Розрада від філософії. – К., 2002.
9.	Valla L. De vero falsoque bono. Trans. A. K. Heatt and M. Lorch, New York: Abaris Books, 1977
10.	Гегель В.Ф. Феноменологія духу. – Харків, 2019.
11.	Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Переклад з англ., передмова та примітки: Тамара Польська та Віктор Малахов. – К., 2000.
12.	Г'юм Д. Трактат про людську природу: Спроба запровадження експериментального методу міркування про об'єкт моралі /Пер. з англ. – Київ. 2003.
13.	Декарт Р. Метафізичні твори. – Харків, 2020 (ел.).
14.	Diogenes Laërtius Lives of Eminent Philosophers. Trans. Pamela Mensch. Oxford University Press. 2018.
15.	Дгаммапада // Зарубіжна література: Матеріали до вивчення літератур зарубіжного Сходу: Хрестоматія / Упор. Л. В. Грицик. — Київ, 2006.
16.	Еразм Роттердамський. Похвала Глупоті. Домашні бесіди. Київ, 1993.
17.	Ібн Сіна. Книга спасіння: Логіка. Фізика. Метафізика / Переклад з арабської. — Київ, 2020.
18.	Кант І. Критика чистого розуму. Пер. з нім.: Ігоря Бурковського. Київ: Юніверс, 2000
19.	Кант І. Критика практичного розуму. Пер. з нім.: Ігоря Бурковського. Київ: Юніверс, 2004
20.	Конфуцій. Велике вчення. https://www.e-reading.club/bookreader.php/1000197/Konfuciii_-_Velike_vchennya.html
21.	Коперник, Ніколай // Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. – Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002.
22.	Xenophon. Conversations of Socrates. Penguin Classics, 1990
23.	Головне про філософів: Микола Кузанський. https://newacropolis.org.ua/articles/mykola-kuzanskyi
24.	Локк Д. Два трактати про правління. Пер. Павло Содомора – К., 2020.
25.	Локк Д. Розвідка про людське розуміння. У 4-х книгах; пер. Наталка Бордукова — Харків: Акта, 2007
26.	Ляйбніц Г.В. Монадологія / Пер. П. Бартусяка під ред. О. Хоми). Sententiae, XXVIII. – 2013. – № 1. С. 151–177.
27.	Maimonides. The Guide of the Perplexed. Trans. Shlomo Pines. Vol. 1. Chicago: University of Chicago Press, 1963

28.	Макіавеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець / Пер. з італ. – Харків, 2007.
29.	Марк Аврелій. Наодинці з собою. Роздуми. Пер. з грец. – Львів, 2007
30.	Монтень М. Проби: в 3 Т. / Пер. з франц. – Київ, 2005-2007.
31.	Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто Сонця / Перекл. з лат. – К., 1988.
32.	Лао-Цзи (Лі Ер). Да де цзін; “Українське Дао – Вчення про істину та благодать”. Пер. з китайської: Володимир Дідик. Львів: Видання Академічний Експрес, 2013
33.	Origen. Treatise on the Passover. Dialogue with Heraclides and his Fellow Bishops On the Father, the Son and the Soul, trans Robert Daly. New York: Paulist Press, 1992.
34.	Платон. Держава. – К., 2000. http://litopys.org.ua/plato/plat.htm
35.	Платон. Апологія Сократа. Діалоги. – Харків, 2017.
36.	Платон. Діалоги. — Харків. 2008.
37.	Plotinus. The Six Enneads. https://sacred-texts.com/cla/plotenn/index.htm
38.	Рігведа («Книга гімнів») // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ, 2007. — Т. 2 : М - Я. — С. 331-332.
39.	Русо Ж.Ж. Вибрані трактати. – Харків, 2018.
40.	Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія. Пер. з латини. — Львів, 2019.
41.	Спіноза Б. Теолого-політичний трактат. – Харків, 2018.
42.	Спіноза Б. Етика. – К., 2015.
43.	Feuerbach L. The Essence of Christianity. London: Kegan Paul, Trench, Trübner & Co.; New York: Harper & Row (Harper Torchbooks), 1957
Допоміжна література	
44.	Андрущенко В. П. Вступ до філософії: Великі філософи. — Харків, 2005.
45.	Городиська О.М. Середньовічна філософія // Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020. – С. 335-337.
46.	Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г., Огородник І.В., Федів Ю.О. Історія філософії в її зв'язку з освітою. – Київ, 2006.
47.	Городиська О.М. Антична філософія // Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020. – С. 24-26.
48.	Гринів О. Історія філософії. Курс лекцій для аспірантів. – Львів, 2015. – 559 с.
49.	Radhakrishnan S. A sourcebook of Indian Philosophy. N.J., Princeton University Press, 1989
50.	Suzuki D. T. An Introduction to Zen Buddhism. USA: Grove Press, 2007.
51.	Поправко О.В. Антропология: навчальний посібник / О.В. Поправко. – Мелітополь, 2016.
52.	Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 774 с.
53.	Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 4-е видання перероблене та доповнене – К.: КНТ, 2016.
54.	Патрологія: життя, письма і вчення Отців Церкви. — Львів, 1998.
55.	Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. – К., 1995. http://litopys.org.ua/russel/rus.htm
56.	Читанка з історії філософії: У 6 книгах. Книга 6. Зарубіжна філософія ХХ століття. – К. : Фірма «Довіра», 1993
57.	Стрелкова А. Ю. Буддизм: філософія порожнечі: [монографія]. — К., 2015.
58.	Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. – Житомир, 2014.
59.	Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред.. В.Л. Петрушенка. – Львів, 2020.

60.	Філософський енциклопедичний словник / гол редколегії В.І. Шинкарук. – Київ, 2002.
61.	Zalta E. Translating and interpreting Chinese philosophy. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2015. https://plato.stanford.edu/entries/chinese-translate-interpret/
62.	Ясперс К. Про сенс історії (фрагменти) // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К., 1996. – С. 183–210.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

<http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

<http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича

<http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

<http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»

<http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека

<http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

<https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії

<https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online